

KERGED TEKSTID

9. novembril 2012 tähistati Tallinna Ülikooli rakenduslingvistika professori Krista Kerge 60. sünnipäeva kõnekoosolekuga „Kerged tekstid”. Konverentsi sisse juhatades nentis kunagine Krista Kerge üliõpilane ja praegune kolleeg Jaanus Vaiksoo, et loengutel antud harjutustekstid olid kõike muud kui kerged, aga see-eest väga õpetlikud.

Helin Puksand (TLÜ) kõneles kooliõpilaste lugemist mõjutavatest teguritest 2009. aastal läbiviidud PISA

funktsionaalse lugemisoskuse uuringu põhjal. Uuriti, mida õpilased loevad (ilukirjandust, koomikseid, veebitekste), kuidas nad loetust aru saavad ja näiteks ka seda, kas nad naudivad lugemist. Selgus, et lugemismaterjali valik sõltub lugemisoskusest. Lugemistulemuste parandamiseks on vaja muuta suhtumist lugemisse. (Samal teemal vt KK 2012, nr 11, lk 824–835.)

Hille Pajupuu (EKI) ettekande teema oli „Valents meie tekstides”. Uuring

peab aitama kirjalikest tekstidest ära tunda emotsiooni. Valentsidimensioonil liigituvad emotsioonid positiivseteks ja negatiivseteks. Praegustele teadmistele toetudes – sõnakasutus mõjutab lugeja meeleolu rohkem kui teksti sisu ja teksti meeleolu püsib ortograafilise löigu piires enamasti sama – on loodud emotsioonidetektor teksti võimaliku emotsionaalse mõju automaatseks hindamiseks. Detektor kasutab võtmesõnu, milleks on kõige sagedamad eesti keele emotsioonisõnad (413 positiivset, 606 negatiivset).

Detektori loomisele on aidanud kaasa koos Krista Kergega tehtud uuring, mille tulemusel selgus, et haritud inimese kirjutatud tekstid koosnevad valdavalt (u 70 %) sagedastest sõnadest ning igas lugeja poolt emotsionaalseks peetavas tekstilõigus esineb vähemalt üks sage valentsisõna.

Kersti Lepajõe (TÜ) ettekanne andis ülevaate, kui kerge või raske on saada emakeeleõpetajaks. Emakeeleõpetajaid valmistatakse ette Tartu ja Tallinna ülikooli magistriõppes, lisaerialadeks on soome keele õpetaja, Tartus lõunaeesti keele õpetaja ja gümnaasiumi valikainete õpetaja. Kahjuks on eriala praegu üsna ebapopulaarne, nii oli 2012. aastal TLÜ-sse vaid neli sisseastujat – seega saavad sisse kõik soovijad. Samal ajal on emakeeleõpetajal suur vastutus, ta peab õpetama kaht väga ulatuslikku ainet. Ülikooli erialaainete osakaal pole piisav koolis õpetamiseks. Eesti filoloogial haridus ei taga enam isegi õigekirjaoskust. Küsimus on selles, kas anda nõudmistes järele. Nii ongi riigieksamite hindamisel aasta-aastalt suurenenud vigade hulk, mida abiturient tohib teha.

Õpilased kasvavad toimetamata tekstide maailmas, viibides suure osa ajast suhtlusportaalides. Läbi tuleks vaadata bakalaureuse- ja magistriõppekavad. Praktika osakaal peaks suurenema, sest praegu on paraku nii, et õpitakse alles siis, kui kooli tööle minnakse.

Reet Kasik (TÜ) käsitles oma ettekandes ajalehe uudistega seonduvat. Ta arutles teemal, kelle häälekandjad on ajalehed tänapäeval. Esineja liigitas uudised kõvadeks (poliitika, majandus, välissuhted) ja pehmeteks (kultuur, haridus, sotsiaalsed suhted, ootamatud sündmused). Ajaleht peab lisaks informeerimisele ka müüma. Teemast sõltumata on uudised enamasti riigikesksed. Meedikute streigi ajal said vaevalt sõna patsiendid, keda see samuti puudutas, pigem kajastati streiki haiglate juhtkonna vaatepunktist. Kui hinnatõusust kirjutatakse, siis saavad sõna need, kes hindu tõstavad jne. Niisiis on vaatepunkt otsustajate poolel. Meedias peetakse loomulikuks, et lugejalähedane vaatepunkt kuulub meelelahutuse valdkonda, seega leiab teistsuguse ülesehitusega lugusid peamiselt nädalalõpulisadest. Ajaleht on endiselt poliitilise ja majandusliku võimu häälekandja.

Krista Kergelt küsiti ettekannete lõppedes, kas teda kuuldust miski ka üllatas. Tähtpäevaline vastas kunagise kolleegi Henno Rajandi sõnadega: keel on vahend, mis väljendab kõige targa ja aruka kõrval ka lollust ja rumalust. Ja see tuli välja nii mõnestki ettekandest ka seekord.

TIINA HALLIK